

Важливим аспектом у ході дослідження управлінського персоналу машинобудівних підприємств є ідентифікація його ключових джерел формування. Ефективна стратегічна співпраця підприємств із суб'єктами формування управлінського персоналу, з одного боку, підвищує рівень його компетенцій та професіоналізму, а з іншого – забезпечує його збалансований та поетапний розвиток. Серед основних джерел формування управлінського персоналу машинобудівних підприємств доцільно виділити такі: 1) джерела первинної підготовки (професійні технічні училища, вищі навчальні заклади); 2) джерела формування та розвитку інтелектуальних здібностей управлінського персоналу (науководслідні установи, конструкторські бюро, технологічні парки); 3) безпосередньо машинобудівні підприємства; 4) джерела підвищення кваліфікації, перекваліфікації, перепідготовки та розвитку управлінського персоналу (інститути післядипломного навчання, консалтингові фірми, HR-компанії (human resources), рекрутингові агентства тощо). Вивчення теоретичних характеристик механізму формування управлінського персоналу потребує визначення його структури, що забезпечує організаційну взаємодію його складових елементів у напрямі досягнення цілей (рис.).

На формування адекватної структури механізму формування управлінського персоналу впливає рівень доступу машинобудівного підприємства до ресурсів, морально-психологічний клімат у трудовому колективі, принципи та засади кар'єрного росту на підприємстві, рівень здатності підприємства адаптуватися до змін внутрішнього та зовнішнього характеру, організаційна структура та структура управління підприємства, принципи розподілу повноважень, обов'язків і центрів відповідальності. Рівень організаційної єдності та взаємодії складових елементів механізму формування управлінського персоналу визначає не лише його кількісні та якісні параметри, але й ринкові перспективи розвитку підприємства.

Висновки. Таким чином, механізм формування управлінського персоналу посідає визначальне місце не лише у формуванні та реалізації прикладних засад кадрової політики машинобудівного підприємства, але й раціоналізації його виробничо-господарських процесів через удосконалення методики вироблення та прийняття ефективних управлінських рішень, що підвищує рівень використання ресурсно-виробничого потенціалу підприємства та посилює його конкурентні переваги на ринку.

Література

1. Балабанова Л.В. Управління персоналом : навч. посібн. / Л.В. Балабанова, О.В. Сардак. – К. : Вид-во "Професіонал", 2006. – 512 с.
2. Жуковський М.О. Трудові ресурси як складова конкурентоспроможності підприємства // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2007. – С. 54-59.
3. Карамушка Л.М. Формування конкурентоздатної управлінської команди (на матеріалі діяльності освітніх організацій) : монографія / Л.М. Карамушка, О.А. Філь. – К. : Вид-во ІНККОС, 2007. – 268 с.
4. Колот А.М. Мотивація персоналу : підручник / А.М. Колот. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 337 с.
5. Кулініч І.О. Психологія управління : навч. посібн. / І.О. Кулініч. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 292 с.

6. Філософія управління персоналом : монографія / за ред. В.Г. Воронкової. – Запоріжжя : Вид-во ЗДІА, 2005. – 472 с.
7. Філь О.А. Теоретична модель конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності / О.А. Філь, О.І. Вакулук // Збірник наукових праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка. – Част. 25-26. – К. : Вид-во "Лібра", 2010. – С. 349-357.
8. Хміль Ф.І. Управління персоналом : підручник [для студ. ВНЗ] / Ф.І. Хміль. – К. : Академвидав, 2006. – 488 с.

Кривохатко Н.Д. Идентификация направлений и структуры механизма формирования управленческого персонала машиностроительных предприятий

Проанализированы научные подходы к трактовке сущности, содержания и особенностей управленческого персонала; предоставлена характеристика управленческого персонала отечественных предприятий машиностроения; обоснована концептуальная последовательность и определена структура механизма формирования управленческого персонала машиностроительных предприятий; сделаны выводы относительно эффективного формирования управленческого персонала машиностроительных предприятий.

Ключевые слова: предприятия машиностроения, управленческий персонал, управленческая деятельность, формирование персонала.

Kryvohat'ko N.D. Authentication of Directions and Structure of Managerial Staff Forming Mechanism in Machine-Building Enterprises

The scientific interpretation of essence, maintenance and features of managerial staff is analysed; administrative, professional and pedagogical jurisdictions of engineering managerial staff are given; conceptual sequence and certain structure of managerial staff forming mechanism in machine-building enterprises are grounded.

Keywords: enterprises of mechanical engineering, managerial staff, administrative activity, forming of personnel, directions and structure of mechanism.

УДК 325.455:338.5:336.02

Аспір. В.Б. Ваєрик¹ –

Львівський національний аграрний університет

ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО ЦІНОВОГО СЕРЕДОВИЩА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проаналізовано рівень доходів домогосподарств Львівської області та їхніх витрат на придбання продовольчих товарів. Розроблено схему товаропросування продовольства від виробників сировини до кінцевих споживачів, на основі чого виявлено його основні канали. Із використанням трендової моделі визначено прогнозний рівень грошових витрат домогосподарств, зокрема на придбання продовольства, на 2020 р. Наголошено на необхідності розроблення заходів, спрямованих на випереджальне зростання грошових доходів населення. Окреслено основні напрями їх реалізації.

Ключові слова: доходи домогосподарств, продовольчі товари, цінова доступність.

Постановка проблеми. Покращення цінового середовища розвитку сільськогосподарських підприємств неможливе в умовах низьких грошових доходів населення, на основі яких формується попит на продовольчі товари, що у процесі функціонування продуктових ланцюжків трансформується у попит на

¹ Наук. керівник: проф. Біттер О.А., д-р екон. наук – ЛДФА

сільськогосподарську продукцію. Організація Об'єднаних Націй розраховує індекс людського розвитку, складовою частиною якого величина валового внутрішнього продукту на одну особу як одного з основних показників рівня економічного розвитку країни. У 2013 р. нашу країну за величиною індексу людського розвитку віднесено до країн з високим ІЛР, вона посідала 78 місце у світі. Однак за величиною валового внутрішнього продукту з розрахунку на одну особу (за паритетом купівельної спроможності) вона посідала лише 109 місце. Оскільки величина доходів населення тісно пов'язана з цим показником, Україну можна віднести до країн із середнім їх рівнем (за світовими мірками). Однак потрібно враховувати, що найближчі країни-сусіди мають значно вищий рівень доходів населення, що одним із чинників соціально-політичної напруженості у країні, а також посиленого відчуття нестачі доходів у населення.

Програма розвитку ООН проводить також моніторинг поширення бідності у світі. Починаючи з 2010 р., для визначення рівня крайньої бідності застосовують показник рівня доходів населення менше 1,25 дол. США на особу на день. Для країн Центральної і Східної Європи, зокрема й для України, застосовують у чотири рази більший показник – 5 дол. Порівняння цього показника з фактичними доходами населення досліджуваного регіону свідчить про дуже їх низький рівень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняна наукова література багата розвідками у сфері доходів домогосподарств та їх взаємозв'язку з цінами агропродовольчого ринку. Потрібно відзначити особливе значення досліджень В.М. Онегіної [1], Б.Й. Пасхавера [2], П.Т. Саблука [3], М.Й. Хорунжого [4], Л.О. Шкварчук [5], О.М. Шпичака [6] та ін. У їхніх працях знайшли відображення як теоретичні, так і прикладні аспекти досліджуваної проблеми. Однак недостатньо розробленим залишається такий напрямок досліджень у цій сфері, як взаємозалежність між цінами на продовольчі товари і сільськогосподарську сировину та доходами населення на регіональному рівні.

Мета дослідження. Мета цієї роботи полягає в оцінюванні рівня доходів домогосподарств та окресленні перспектив підвищення цінової доступності продовольчих товарів.

Виклад основного матеріалу. У 2011 р. сукупні ресурси середньостатистичного домогосподарства у Львівській обл. становили 3841,72 грн на місяць, або ж 1268 грн на одну особу. Грошовий дохід становив 1132 грн на одну особу на місяць. Відповідно до курсу національної грошової одиниці, це становить відповідно 5,20 і 4,65 дол. на день. Навіть за умови існування нормального розподілу населення за величиною сукупних і грошових доходів це означало б, що більше половини населення регіону перебуває в зоні крайньої бідності за стандартами ООН. Якщо ж врахувати, що коефіцієнт Джині (нерівномірності доходів) у нашій країні є високим, можна вважати, що більше половини населення перебуває за межею бідності.

Бідне населення не може формувати стійкого попиту на продовольчі товари, що в остаточному підсумку призводить до низького попиту на сільськогосподарську сировину всередині країни. Хоча впродовж 2000-2011 рр. у сфері доходів населення спостерігалися позитивні тенденції, вони не змогли докорін-

но змінити ситуацію у сфері пов'язаних з доходами витрат населення. Сукупні витрати домогосподарств на одну особу за місяць у Львівській обл. зросли у 6,04 раза, а грошові витрати – у 7,75 раза. При цьому грошові витрати на придбання продовольчих товарів збільшилися у 6,6 раза, а їх питома вага у загальному обсязі грошових витрат знизилася з 61,8 до 52,7 %.

Однією з характерних тенденцій в умовах зростаючого рівня доходів населення у 2001-2011 рр. стало випереджальне зростання товарообороту роздрібною торгівлю продовольчими товарами – у 7,9 разів, а його питомої ваги у грошових витратах домогосподарств – з 37,9 до 45,3 %. При загальному зростанні цін на продовольчі товари за цей період індекс фізичного обсягу товарообороту продовольчих товарів становив 2,4, тобто населення у 2011 р. придбало у 2,4 раза більше продовольчих товарів у натуральному вираженні, ніж у 2001 р.

Європейські країни відзначаються стійким попитом на продовольчі товари і сільськогосподарську сировину насамперед тому, що населення має можливість без шкоди для інших статей сімейного бюджету виділяти певну його частину на придбання продовольчих товарів. Питома вага витрат на придбання продовольчих товарів у структурі грошових витрат домогосподарств в середньому по країнах ЄС не перевищує 13-14 %, зокрема у сусідній Польщі – 18 %. У цьому показнику знаходить концентроване вираження не тільки величина грошових доходів населення, але й рівень цін на продовольчі товари. Тому його варто вважати ключовим у прогнозуванні подальшого розвитку агропродовольчого ринку.

На нашу думку, вже в середньостроковій перспективі (до 2020 р.) як у країні загалом, так і в досліджуваному регіоні необхідно досягти величини цього показника 30 %. Саме таку величину більшість економістів вважають тією межею, яка відділяє бідні домогосподарства від домогосподарств із середнім рівнем доходів. Тому цей показник має бути визнаний одним із ключових соціально-економічних орієнтирів, пріоритетів державної політики. Це означає, що для умов 2011 р., коли грошові витрати на придбання продовольчих товарів на одну особу за місяць становили 540,99 грн, грошові доходи на одну особу за місяць мала б становити 1803 грн, або ж бути вищими від фактичних на 75,5 %.

На рис. 1 відображено прогнозні показники індексів грошових витрат домогосподарств з розрахунку на одну особу, зокрема на придбання продовольчих товарів, та вартості спожитої продукції ОСГ, розраховані за умови, що тенденції, які спостерігалися впродовж 2001-2011 рр., збережуться й до 2020 р. До цього часу грошові витрати з розрахунку на одну особу, порівняно з 2000 р., зростуть приблизно в 13 разів, з них на придбання продтоварів – в 11 разів, а вартість спожитої продукції, виробленої в ОСГ – у 2,2 раза.

В абсолютному вимірі відповідні показники з розрахунку на одну особу за місяць становитимуть відповідно 1722; 901 і 80 грн. Питома вага витрат домогосподарств на придбання продовольчих товарів у загальному обсязі грошових витрат домогосподарств становитиме 52,3 %. Отже, в разі збереження існуючих у ретроспективі тенденцій розраховувати на значні зміни у показниках цінової доступності продовольчих товарів і покращення цінового середовища сільськогосподарських підприємств немає ніяких підстав. Необхідними є карди-

нальні зміни в державній політиці формування доходів населення і ціновій політиці на національному та регіональних агропродовольчих ринках. Тільки в такому разі досягнення визначених прогностичних показників стане можливим. Варто зазначити, що вже в найближчій перспективі значення господарств населення у продовольчому забезпеченні домогосподарств знижуватиметься до мінімуму.

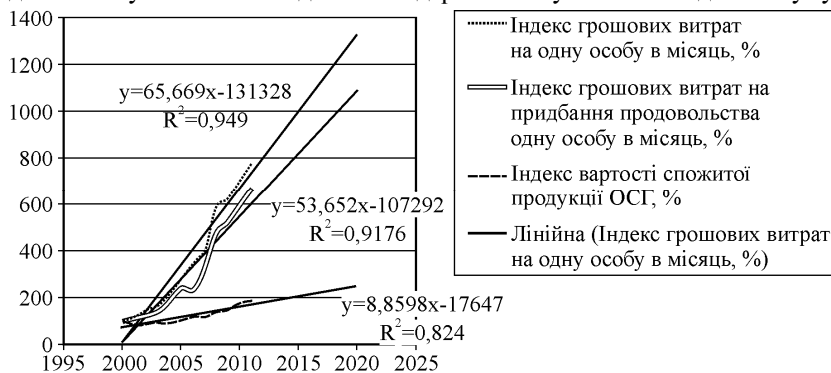

Рис. 1. Прогнозні показники індексів грошових витрат домогосподарств з розрахунку на одну особу, зокрема на придбання продовольчих товарів та вартості спожитої продукції ОСГ, %

Для оцінки перспектив підвищення рівня доходів населення і відносного зниження рівня цін на продовольчі товари надзвичайно важливо провести аналіз товаропросування продовольчих товарів від виробників сільськогосподарської сировини до кінцевих споживачів з тим, щоб чіткіше окреслити перспективи подальшого розвитку регіонального агропродовольчого ринку. З цієї метою розроблено схему такого товароруху, відображену на рис. 2.

Як і в будь-якій схемі, у ній закладено певні припущення. Зокрема, зроблено припущення, що вся вироблена сільськогосподарськими підприємствами продукція споживається в межах регіону. Другим припущенням є те, що поставальниками підприємств ресторанного господарства є переробні підприємства. Розрахунки показали, що сукупні витрати домогосподарства Львівської обл. на забезпечення продовольством у 2011 р. становили 1945,41 грн на місяць. Зважаючи на те, що загальна кількість домогосподарств у 2011 р. становила 821,0 тис., загальні річні витрати на продовольство становили 19,2 млрд грн. Вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства у тому ж році становила 205,62 грн на місяць, або ж 2,0 млрд грн по всіх домогосподарствах за рік.

Основна мета, заради якої розробляли цю схему, полягала в тому, щоб виявити ступінь самозабезпечення регіону продовольчими товарами і визначити основні канали їх руху між виробниками і споживачами та роль цін у цьому товарорусі. Якщо ми припустили, що вся продукція сільськогосподарських підприємств і товарна продукція господарств населення надійшла на переробку на підприємства харчової промисловості, то у домогосподарств немає інших каналів надходження продовольства, окрім продукції цих підприємств, споживання продукції, виробленої в особистих селянських господарствах, та продовольчих

товарів, придбаних на так званих міських ринках. Проведені розрахунки показали, що більшу частину спожитого продовольства домогосподарства у 2011 р. придбали на міських ринках (на суму 9,7 млрд грн), а вартість ввезених з-за меж регіону продовольчих товарів становила 6,7 млрд грн. При цьому ми цілком допускаємо, що ця сума є меншою, адже значна частина продовольства ввозиться в регіон з-за кордону нелегально. Офіційна ж статистика твердить, що обсяг експорту продукції АПК з регіону у 2011 р. становив 202,9 млн доларів США, а імпорт – 386,4 млн дол.

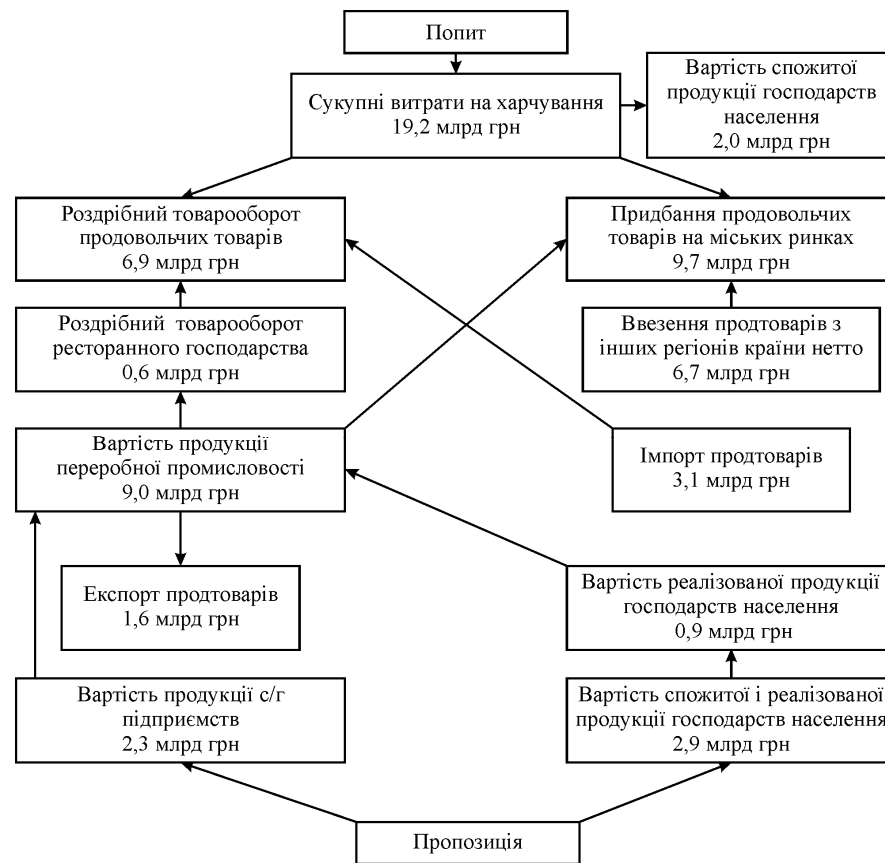

Рис. 2. Схема товаропросування продовольчих товарів від виробників до кінцевих споживачів на регіональному агропродовольчому ринку

У перерахунку на гривні, відповідно до курсу національної грошової одиниці, це становило відповідно 1,6 і 3,1 млрд грн. На основі цього можна зробити висновок про те, що за умови реалізації всієї імпортової продовольчої продукції на території Львівської області її питома вага у загальному обсязі придбання продовольчих товарів становила 18,0 %. Дані ж торгової статистики свідчать про те, що ця частка становить 12,5 % у закладах роздрібної торгівлі. Нап-

рошується висновок про те, що основна частина імпортованих продовольчих товарів на території Львівської обл. реалізується не в закладах роздрібною торгівлі, а на міських ринках.

Найбільша питома вага імпортованих продовольчих товарів на продовольчому ринку Львівської області характерна для таких їх видів, як овочі та плоди, ягоди, горіхи (включаючи кавуні і дині). Відповідні галузі не набули достатнього розвитку на сільськогосподарських підприємствах регіону, чим і викликана необхідність імпорту цієї продукції.

Це свідчить про диспропорції в галузевій структурі виробництва на сільськогосподарських підприємствах та про наявність значних резервів заміщення імпортованого продовольства відповідними продуктами вітчизняного виробництва. Адаптація галузевої структури виробництва на сільськогосподарських підприємствах до потреб вітчизняних споживачів продовольства призвела б не лише до покращення ситуації у сфері забезпечення продовольчої безпеки країни, але й до зниження рівня залежності цін вітчизняного агропродовольчого ринку від цін світового ринку.

У досліджуваному регіоні наявні резерви, реалізувавши які можна підвищити рівень цінової доступності продовольчих товарів внаслідок певного зростання доходів домогосподарств та зниження цін на продовольчі товари. Насамперед це послідовна реалізація курсу на самозабезпечення регіону більшістю видів продовольчих товарів власного виробництва.

Включення в господарський оборот запущених земельних угідь колишніх колективних сільськогосподарських підприємств дозволило б значно збільшити обсяги виробництва сільгоспсировини, більшою мірою завантажити виробничі потужності переробних підприємств АПК, а значить і збільшити доходи населення за рахунок покращення ситуації на ринку праці. Окрім цього, вироблена всередині регіону продукція потенційно повинна бути дешевшою у зв'язку з нижчими транспортними витратами на її товаропросування. Ще одним з резервів варто вважати можливість подальшого збільшення питомої ваги реалізації товарів через заклади роздрібною торгівлі, зокрема крупні супермаркети, які завдяки вищій продуктивності праці їхніх працівників та досконалішим логістичним схемам постачання потенційно можуть відносно здешевлювати ціни на продовольчі товари.

Однак названі заходи та реалізація вказаних резервів на регіональному рівні можуть призвести лише до часткового, відносного зростання доходів домогосподарств. Основні важелі впливу на обсяг і рівень грошових доходів населення сконцентровані в загальній соціально-економічній політиці держави, спрямованій на економічне зростання через покращення використання творчого підприємницького хисту та підвищення ефективності економічної діяльності працездатної частини населення, вдосконалення розподільчих відносин з метою підвищення рівня доходів непрацездатних громадян та боротьби з бідністю. Ці цілі можуть бути досягнутими внаслідок послідовної реалізації соціоекономічної моделі розвитку.

Ключовим елементом соціоекономічної моделі є модернізація та формування економіки інноваційно-інвестиційного типу, оскільки це призводить до

пришвидшеного нарощування обсягу валового внутрішнього продукту як головного чинника збільшення грошових доходів населення. Необхідною передумовою при цьому вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази і практики її застосування з тим, щоб впровадження інновацій стало вигідним як для суб'єктів господарювання, так для країни загалом та її окремих громадян. Особливого значення набуває розроблення і реалізація програм залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в розвиток пріоритетних галузей національної економіки, зокрема в агропромисловий комплекс. Широка реалізація інвестиційних програм повинна призвести до підвищення рівня зайнятості населення і відповідного зростання грошових доходів.

Потребує вдосконалення механізм оплати праці, зокрема через підвищення рівня мінімальної заробітної плати та стимулювання високопродуктивної, високоякісної праці. Для сучасних умов розвитку економіки недопустимою є ситуація, коли мінімальна заробітна плата розрахована на створення умов для задоволення потреб конкретних працівників, оскільки вони здебільшого мають утриманців. Зниження рівня мінімальної заробітної плати у державному і приватному секторах економіки є однією з основних причин виникнення явища глибокої бідності не тільки серед непрацюючих, але й серед зайнятих громадян. Окрім інших соціально-економічних наслідків, вона призводить до низького рівня доходів пенсіонерів. Тому необхідно вдосконалити пенсійне законодавство, оскільки пенсійна реформа не вирішила тих проблем, заради яких вона розроблялася та реалізується.

Висновок. Зростання доходів населення не призводить до зниження цін на продовольчі товари. Разом з тим, за сьогоdnішнього рівня доходів у нашій країні їх підвищення не може призвести до зростання цін. Воно може спричинити лише зростання попиту на продовольчі товари та сільськогосподарську продукцію і підвищення ефективності функціонування АПК. Одночасно відбуватиметься відносно зниження цін на агропродовольчому ринку, оскільки зростуть можливості населення щодо їх придбання. В остаточному підсумку покращиться цінове середовище розвитку сільськогосподарських підприємств.

Література

1. Онегіна В.М. Державне регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників: монографія / В.М. Онегіна. – К.: Вид-во ННЦ "ІАЕ", 2007. – 588 с.
2. Пасхавер Б. Продовольчий аспект подолання бідності / Б. Пасхавер // Економіка України: політико-економічний журнал. – 2004. – № 10. – С. 71-76.
3. Саблук П.Т. Ціновий фактор у розвитку сільськогосподарського виробництва / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК: міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2011. – № 3. – С. 3-10.
4. Хорунжий М.Й. Проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / М.Й. Хорунжий // Економіка АПК: міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2011. – № 1. – С. 57-61.
5. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посібн. / Л.О. Шкварчук. – Луцьк, 2002. – 273 с.
6. Шпичак О.М. Теоретико-методологічні аспекти ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / О.М. Шпичак // Економіка АПК: міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2012. – № 8. – С. 3-11.

Ваврик В.Б. Увеличение доходов домохозяйств как основа формирования благоприятной ценовой среды развития сельскохозяйственных предприятий

Проведен анализ уровня доходов домохозяйств Львовской области и их расходов на приобретение продовольственных товаров. Разработана схема товародвижения продовольствия от производителей сырья до конечных потребителей, на основе чего выявлены его основные каналы. С использованием трендовой модели определены прогнозные уровни денежных расходов домохозяйств, в том числе на приобретение продовольствия, на 2020 г. Отмечена необходимость разработки мер, направленных на опережающий рост денежных доходов населения. Очерчены основные направления их реализации.

Ключевые слова: доходы домохозяйств, продовольственные товары, ценовая доступность.

Vavrik V.B. Household income increase as a basis of a favourable pricing environment for the agricultural enterprises development

The level of households' income of the Lviv region and their expenses on foodstuffs purchasing are analyzed. The scheme of goods movement from raw materials producers to end users is elaborated; its main channels are identified. Projected levels of cash expenditures, including the food consumption for 2020, are determined using a trend model. The need to develop measures aimed at anticipating growth of the population incomes is suggested. The main directions for their implementation are outlined.

Keywords: household income, foodstuffs, expenses, purchase, affordability.

УДК 630*907.2:(338.48+504.03)

Доц. Я.М. Дідик, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ВІДПОЧИНКОВИХ ПРОПОЗИЦІЙ У СІЛЬСЬКИХ ОСЕЛЯХ

Досліджено рівень пропозицій і особливості відпочинкових послуг у сільських оселях України та проведено їх порівняння з відпочинковими послугами, що надаються у сільських оселях Польщі та Німеччини. Відпочинкові послуги, що надаються власниками осель України, мають свої регіональні особливості. Рівень пропозицій українських осель відрізняється від європейських. Організація відпочинку у сільській місцевості може і повинна зайняти чільне місце в роботі сільських громад.

Ключові слова: відпочинок у сільських оселях, організація відпочинку у сільській місцевості, відпочинкові послуги.

Постановка проблеми. На сьогодні відпочинок у сільських оселях світу має чималі обсяги. Зрозумілим є те, що порівнювати його з обсягами туристичних потоків на морські курорти, або популярні туристичні центри не варто. Однак за своєю вагомістю відпочинок у сільських оселях стає важливим напрямком туристичного бізнесу у світі, який потребує окремого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль та значення відпочинку для національної економіки визначається значенням відпочинку в житті людини. Праця та відпочинок – дві складові життя людини. Ще Аристотель зауважив, що сама природа прагне надати нам можливість не тільки належним чином спрямовувати нашу діяльність, але й прекрасно користуватися нашим дозвіллям. Проблеми, пов'язані з дослідженням вільного часу і відпочинку висвітлено у роботах проф. Горста Опашовського [18]. Питання організації відпочинку досліджено у роботах Ангели Шоппнер (Німеччина) [19], Фріца Гаттермайера (Австрія) [17] та польських дослідників [21]. Останнім часом в Україні також відчувається зацікавленість у вивченні цього відпочинкового напрямку [1, 4-6, 9].

Невирішені проблеми. Відпочинок у сільських оселях – це досить давно знаний відпочинок на теренах Західної України, але занедбаний і забутий за радянських часів. Відпочинок у сільських оселях непогана ніша для розвитку організованого відпочинку, але станом на сьогодні цей напрямок відпочинку слабо освоєний і недостатньо представлений на туристичному ринку України.

Мета дослідження. Оцінити існуючий рівень відпочинкових послуг, що пропонуються відпочивальникам в українських селах та порівняти з відпочинковими пропозиціями Європейських країн.

Основні результати досліджень. За оцінками Європейської Федерації Фермерського та Сільського туризму (EuroGites), європейський ринок відпочинку у сільській місцевості становить близько біля 2 млн ліжко-місць. І щоб заповнити цю нішу зарубіжні туроператори активно пропагують цей вид відпочинку не лише у своїх країнах, а й в Україні. Щоправда, прискіплива увага зарубіжних туроператорів спрямована лише на вивіз українських відпочивальників у свої села. Необхідно зазначити, що ці туроператори чесно працюють на благо свого народу і держави. Привозячи українських відпочивальників, вони створюють додаткові робочі місця для співгромадян своїх країн, забезпечують ввезення валюти, поповнюючи бюджет своєї держави сплатою податків.

Український ринок потенційно здатний прийняти й розмістити на селі близько 150 тис. відпочивальників [1]. Але про це мало хто знає, оскільки немає зацікавленості держави у пропагуванні та підтримці цього напрямку відпочинку. А політична нестабільність і поганий політичний імідж аж ніяк не покращують ситуації. Однак ситуація дещо починає змінюватися. Після візиту папи римського Івана Павла II до України у 2001 р., "помаранчевої революції" та футбольного чемпіонату Євро-2012 спостерігається зростання зацікавлення до нашої держави зі сторони закордонних відпочивальників. А ще їх приваблює дешевий, порівняно з їх цінами, вид відпочинку в українському селі.

Організація відпочинку на селі, як показує досвід сусідніх європейських держав [19], також сприяє ефективному господарюванню, поліпшенню благоустрою та санітарного стану населених пунктів, зокрема осель селян, сільської інфраструктури, закладів соціальної сфери на селі тощо. При цьому підвищується зайнятість сільського населення, відроджуються народні промисли, збільшується виробництво.

Досвід роботи місцевої влади окремих територій Прикарпаття, Поділля, Закарпаття, Галичини, Таврії, Слобожанщини, Придніпров'я, Буковини і Чернігівщини засвідчує, що в Україні відпочинкова діяльність у сільській місцевості характеризується такими ж тенденціями.

Орієнтуватися на більш дешевий вид відпочинку, якими є відпочинок у сільській місцевості, спонукає погіршення матеріального стану громадян України. На запитання "Чому Ви не відпочиваєте в Україні?" 46 % респондентів з 13 558 осіб, які взяли участь в інтернет-опитуванні від 15 липня 2012 р., відповіли "Я ніде не відпочиваю, бо нема грошей" [15]. Найбільше в Україні цікавляться можливістю відпочинку у Криму і Карпатах. В інтернет-опитуванні, що було проведене 30 травня 2012 р. у якому взяло участь 10 326 осіб, на запитання "Де Ви плануєте провести літо 2012 р.?" 16,3 % респондентів відповіли, що